

Rolnummers 6195, 6196, 6197 en 6219
Arrest nr. 139/2016 van 10 november 2016

ARREST

In zake : de prejudiciële vragen over artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals ingevoegd bij artikel 11 van de wet van 26 maart 2014 «tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties met het oog op de toekenning van bevoegdheid aan de natuurlijke rechter in diverse materies », gesteld door de Arrondissementsrechtbank Henegouwen en door de Vrederechter van het kanton Edingen-Lens.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en E. De Groot, en de rechters L. Lavrysen, A. Alen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging

a. Bij drie vonnissen van 27 maart 2015 in zake de nv « Vesting Finance » tegen respectievelijk Laetitia Wastiau, Françoise Grenier en Vanessa Dujardin, waarvan de expedities ter griffie van het Hof zijn ingekomen op 6 mei 2015, heeft de Arrondissementsrechtbank Henegouwen de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals het is ingevoerd bij artikel 11 van de wet van 26 maart 2014, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door hetzij de vrederechter, hetzij de rechtbank van eerste aanleg de bevoegdheid toe te wijzen om kennis te nemen van een vordering met betrekking tot de betaling van facturen in verband met leveringen van nutsvoorzieningen in de zin van die bepaling, waarvan het bedrag hoger is dan de bevoegdheid ‘ *ratione summae* ’ van de vrederechter, ingesteld ‘ tegen een natuurlijke persoon die geen onderneming is als bedoeld in artikel 573, eerste lid, 1° ’, naargelang de rechtsvordering is ingesteld door een leverancier van nutsvoorzieningen of door een derde aan wie die leverancier zijn schuldvordering zou hebben overgedragen ? ».

b. Bij vonnis van 2 juni 2015 in zake de nv « Vesting Finance » tegen Brahim Ait Abderrahman, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 5 juni 2015, heeft de Vrederechter van het kanton Edingen-Lens dezelfde prejudiciële vraag gesteld.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 6195, 6196, 6197 en 6219 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, advocaten bij de balie te Brussel, heeft memories ingediend.

Bij beschikking van 29 juni 2016 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en A. Alen te hebben gehoord, beslist dat de zaken in staat van wijzen zijn, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij de Ministerraad binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 13 juli 2016 en de zaken in beraad zullen worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, zijn de zaken op 13 juli 2016 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in de bodemgeschillen

Op 3 juli 2012 draagt een elektriciteits- en gasleverancier aan de nv « Vesting Finance », die actief is op het gebied van schuldinvordering, een reeks schuldvorderingen over waarvan de schuldenaars natuurlijke personen zijn die hem hun huishoudelijk verbruik van elektriciteit of gas niet hebben betaald.

In de zaken nrs. 6195, 6196 en 6197

Bij dagvaardingen betekend op 7, 22 en 25 augustus 2014, vordert de nv « Vesting Finance » bij de Rechtbank van eerste aanleg Henegouwen (afdeling Charleroi) de veroordeling van drie van die personen tot betaling, ieder afzonderlijk, van een bedrag van meer dan 1 860 euro. In die drie zaken werpt die Rechtbank, in afwezigheid van de verweerder, ambtshalve de kwestie van haar bevoegdheid op in het licht van artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek, bepaling die de vrederechter de bevoegdheid toewijst om kennis te nemen van de vorderingen betreffende de invordering van een geldsom, die zijn ingesteld door een elektriciteits- of gasleverancier. Bij drie vonnissen van 29 oktober 2014 beveelt zij de zaak te verwijzen naar de Arrondissementsrechtbank.

De Arrondissementsrechtbank Henegouwen stelt vast dat de bijzondere bevoegdheid die artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek aan de vrederechter toewijst, enkel betrekking heeft op de vordering die wordt ingesteld door een energieleverancier, en niet op die welke wordt ingesteld door de overnemer van de schuldvordering van die leverancier. Zij vraagt zich af of dat verschil in behandeling kan worden verantwoord en beslist, ambtshalve, aan het Hof de bovenvermelde prejudiciële vraag te stellen.

In de zaak nr. 6219

Bij een dagvaarding betekend op 24 april 2015 vordert de nv « Vesting Finance », voor de Vrederechter van Edingen-Lens, de veroordeling van een natuurlijke persoon tot betaling van een bedrag van meer dan 8 000 euro wegens niet-betaling van de geleverde hoeveelheden elektriciteit en gas.

In afwezigheid van de verweerder oordeelt dat rechtscollege, ambtshalve, dat het niet bevoegd is om kennis te nemen van de vordering, aangezien zij niet wordt ingesteld door een leverancier in de zin van artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek, en het bedrag ervan hoger is dan 2 500 euro. Het beslist niettemin, om dezelfde redenen als die van de voormelde vonnissen van de Arrondissementsrechtbank Henegouwen, aan het Hof ook, ambtshalve, dezelfde prejudiciële vraag als dat rechtscollege te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. In hoofdde is de Ministerraad van mening dat de prejudiciële vragen geen antwoord behoeven omdat het verschil in behandeling dat zij beschrijven, niet bestaat.

A.1.2. Hij wijst erop dat de verwijzingsbeslissingen het Hof lijken te verzoeken de situatie te vergelijken van twee categorieën van schuldenaars van een schuldvordering die voortvloeit uit de levering van een nutsvoorziening en die hoger is dan het bedrag vermeld in artikel 590 van het Gerechtelijk Wetboek : enerzijds, degene die voor de vrederechter wordt gedagvaard door de leverancier van de nutsvoorziening en, anderzijds, degene die voor de rechtbank van eerste aanleg wordt gedagvaard door de overnemer van die schuldvordering, zoals een incasso-onderneming.

A.1.3. De Ministerraad verdedigt een teleologische interpretatie van artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals het werd ingevoegd bij artikel 11 van de wet van 26 maart 2014 « tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties met het oog op de toekenning van bevoegdheid aan de natuurlijke rechter in diverse materies ».

Hij leidt uit de parlementaire voorbereiding van die wetsbepaling af dat de aanneming ervan ertoe strekte aan het vredegerecht, dat wordt geacht dichter te staan bij de consument die nalaat te betalen, een actievere rol toe te vertrouwen in de bestrijding van armoede. De Ministerraad is dus van mening dat het de aard van de schuldvordering is, en niet de hoedanigheid van de schuldeiser, die de bevoegdheid van de vrederechter bepaalt. Hij voert ook aan dat de afstand van een schuldvordering die voortvloeit uit de levering van een nutsvoorziening niets wijzig aan het onevenwicht in de krachtsverhouding tussen schuldeiser en schuldenaar.

De Ministerraad besluit eruit dat de in het geding zijnde bepaling ook de bevoegdheid om kennis te nemen van een vordering tot betaling die wordt ingesteld door de overnemer van zulk een schuldvordering, aan de vrederechter toewijst.

A.2.1. In ondergeschikte orde is de Ministerraad van mening dat de prejudiciële vragen ontkennend dienen te worden beantwoord.

Hij legt uit dat, zelfs indien de teleologische interpretatie van de in het geding zijnde bepaling wordt afgewezen in het voordeel van een tekstuele interpretatie, het betrokken verschil in behandeling niet discriminerend is.

A.2.2. De Ministerraad erkent in dat verband dat een tekstuele interpretatie van de in het geding zijnde bepaling beantwoordt aan de vereiste van nauwkeurigheid die geldt voor elke regel waarbij een specifieke bevoegdheid wordt toegewezen.

Bovendien merkt hij op dat, ook al wordt het doel van nabijheid van de in het geding zijnde bepaling minder goed bereikt door de toewijzing, aan de rechtbank van eerste aanleg, van de bevoegdheid om kennis te nemen van een vordering die wordt ingesteld door de overnemer van de schuldvordering, de voor die rechtbank gedagvaarde consument daardoor niet minder beschermd zou zijn, meer bepaald door de mogelijkheid om het mogelijk onrechtmatige karakter van een beding tot toewijzing van territoriale bevoegdheid aan te voeren.

De Ministerraad is ten slotte van mening dat het verschil in behandeling tussen de twee categorieën van schuldenaars, dat voortvloeit uit de tekstuele interpretatie van de in het geding zijnde bepaling, niet onevenredig is omdat het slechts voorkomt in de – weinig frequente – gevallen van een overgedragen schuldvordering waarvan de waarde hoger is dan het bedrag vermeld in artikel 590 van het Gerechtelijk Wetboek.

- B -

B.1.1. Artikel 568 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt :

« De rechtbank van eerste aanleg neemt kennis van alle vorderingen, behalve die welke rechtstreeks voor het hof van beroep en het Hof van Cassatie komen.

Indien de verweerder de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg betwist, kan de eiser, vóór de sluiting van de debatten, de verwijzing vorderen van de zaak naar de arrondissementsrechtbank, die uitspraak doet zoals bepaald is in de artikelen 641 en 642.

[...] ».

B.1.2. Tot 31 augustus 2014 bepaalde artikel 590, eerste lid, van het Gerechtelijk Wetboek :

« De vrederechter neemt kennis van alle vorderingen waarvan het bedrag 1.860 EUR niet te boven gaat, behalve die welke de wet aan zijn rechtsmacht onttrekt, inzonderheid de vorderingen bedoeld in de artikelen 569 tot 571, 573, 574 en 578 tot 583 ».

Sinds 1 september 2014 bepaalt datzelfde artikel :

« De vrederechter neemt kennis van alle vorderingen waarvan het bedrag 2 500 euro niet te boven gaat, behalve die welke de wet aan zijn rechtsmacht onttrekt, inzonderheid de vorderingen bedoeld in de artikelen 569 tot 571, 572*bis*, 573, 574 en 578 tot 583 ».

Het in dat artikel vermelde bedrag kan worden aangepast (artikel 590, derde tot zesde lid, ingevoegd bij artikel 132, 2°, van de wet van 30 juli 2013 « betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank »).

B.2. Artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij artikel 11 van de wet van 26 maart 2014 « tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties met het oog op de toekenning van bevoegdheid aan de natuurlijke rechter in diverse materies », bepaalt :

« Ongeacht het bedrag van de vordering, neemt de vrederechter kennis :

[...]

25° van alle vorderingen betreffende de invordering van een geldsom die zijn ingesteld door een leverancier van elektriciteit, gas, warmte of water of door een persoon die een openbaar elektronisch communicatienetwerk, een omroeptransmissie- of omroepdienst aanbiedt tegen een natuurlijke persoon die geen onderneming is als bedoeld in artikel 573, eerste lid, 1°, omdat deze in gebreke blijft een levering van een nutsvoorziening door de hiervoor vermelde leverancier of persoon te betalen ».

Die bepaling is op 1 juli 2014 in werking getreden (artikel 17 van de wet van 26 maart 2014).

B.3. De verwijzende rechtscolleges stellen aan het Hof eenzelfde prejudiciële vraag :

« Schendt artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek, zoals het is ingevoerd bij artikel 11 van de wet van 26 maart 2014, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door hetzij de vrederechter, hetzij de rechtbank van eerste aanleg de bevoegdheid toe te wijzen om kennis te nemen van een vordering met betrekking tot de betaling van facturen in verband met leveringen van nutsvoorzieningen in de zin van die bepaling, waarvan het bedrag hoger is dan de bevoegdheid ‘ *ratione summae* ’ van de vrederechter, ingesteld ‘ tegen een natuurlijke persoon die geen onderneming is als bedoeld in artikel 573, eerste lid, 1° ’, naargelang de rechtsvordering is ingesteld door een leverancier van nutsvoorzieningen of door een derde aan wie die leverancier zijn schuldvordering zou hebben overgedragen ? ».

B.4.1. De in het geding zijnde bepaling werd aangenomen naar aanleiding van de vaststelling dat de « financieel-economische crisis » tot gevolg heeft dat « vele burgers hun nutsvoorzieningen niet meer [kunnen] betalen » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3076/002, p. 2; *ibid.*, DOC 53-3076/004, p. 6).

Die bepaling breidt de bevoegdheid van de vrederechter uit tot alle « geschillen tussen nutsbedrijven en kleine consumenten », die « bij uitstek tot de problematiek van armoede [behoren] », zodat « de globale problematiek met kennis van zaken behandeld kan worden door een en dezelfde rechter, die aldus ook een zeker beleid kan voeren ». Zij vertrouwt op die manier aan de vrederechter een « actievere rol [toe] op het vlak van armoedebestrijding, schuldbeheer en bemiddeling, die daartoe de meest geschikte rechter is als nabijheids- en verzoeningsrechter » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3076/002, p. 2; *ibid.*, DOC 53-3076/004, pp. 6-7, 25).

Die uitbreiding van de bevoegdheid van de « rechter die dichter staat bij de rechtzoekende schuldenaar » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3076/004, p. 27), tot alle geschillen die betrekking hebben op de niet-betaling van facturen die voortvloeien uit prestaties van nutsvoorzieningen (CRIV, Kamer, 30 januari 2014, p. 43), laat ook toe « de werkoverlast bij de rechtbanken van eerste aanleg [weg te werken] » (*Parl. St.*, Kamer, 2013-2014, DOC 53-3076/004, p. 27).

B.4.2. Bovendien past de in het geding zijnde bepaling in een wetsontwerp dat tot doel heeft aan het vredegerrecht een contentieux toe te wijzen dat natuurlijk is voor het vredegerrecht en dat het op zich kan nemen, en dat uitgaat van de idee dat « bij een geschil, in de mate van het mogelijke de meest geschikte rechter om een snelle en kwaliteitsvolle beslissing te wijzen wordt uitgekozen », met dien verstande dat « verder doorgevoerde specialisatie van de rechtscolleges [...] de kwaliteit van de beslissingen [zal] verhogen » (*Parl. St.*, Senaat, 2013-2014, nr. 5-2465/2, p. 2).

In die context wordt de vrederechter, « als nabijheidsrechter », beschouwd als « het best geplaatst om een kwalitatieve beslissing te nemen » met betrekking tot het contentieux dat voortvloeit uit de niet-betaling van nutsvoorzieningen die worden geleverd door « nutsbedrijven », « rekening houdende met de specifieke situatie van de verweerder, die vaak in een zwakkere positie zal staan in verhouding tot de eiser » (*ibid.*, p. 3).

B.5. De overdracht van een schuldvordering wijzigt als zodanig niet de aard van de schuldvordering, noch de financiële situatie van de gecedeerde schuldenaar.

De overdracht, door een elektriciteits- of gasleverancier, van de schuldvordering die hij heeft ten aanzien van een persoon die in gebreke blijft hem de prijs van die leveringen te betalen, wijzigt dus niet de situatie van die laatste.

B.6. Bijgevolg is het, rekening houdend met de overwegingen waarop de in B.4 vermelde doelstelling berust, niet redelijk verantwoord aan de vrederechter de bevoegdheid toe te wijzen om kennis te nemen van elke vordering ingesteld door een elektriciteits- of gasleverancier tegen een natuurlijke persoon als bedoeld in de in het geding zijnde bepaling, zonder tegelijkertijd die bevoegdheid van de vrederechter uit te breiden tot elke vordering die wordt ingesteld door de overnemer van de schuldvordering van die leverancier.

B.7. De prejudiciële vraag dient bevestigend te worden beantwoord.

B.8. Aangezien de in B.6 gedane vaststelling van de lacune is uitgedrukt in voldoende nauwkeurige en volledige bewoordingen waardoor de in het geding zijnde bepaling kan worden toegepast met inachtneming van de referentienormen op grond waarvan het Hof zijn toetsingsbevoegdheid uitoefent, staat het aan de verwijzende rechter een einde te maken aan de schending van die normen.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 591, 25°, van het Gerechtelijk Wetboek, ingevoegd bij artikel 11 van de wet van 26 maart 2014 « tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek en de wet van 2 augustus 2002 betreffende de bestrijding van de betalingsachterstand bij handelstransacties met het oog op de toekenning van bevoegdheid aan de natuurlijke rechter in diverse materies », schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het de bevoegdheid van de vrederechter niet uitbreidt tot de vordering ingesteld door de overnemer van een schuldvordering die in handen was van een elektriciteits- of gasleverancier en die betrekking had op de betaling, door een natuurlijke persoon die geen onderneming is als bedoeld in artikel 573, eerste lid, 1°, van het voormelde Wetboek, van een geldsom die verschuldigd is voor de levering van gas of elektriciteit.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 10 november 2016.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels